

נתיבות ישעיה

והוא מאמרים יקרים, שיחות מוסר וחיזוק משובבי לב
ונפש, שנאמרו בפני תלמידים מקשיבים בקול חוצב
להבות אש קודש, ושאתו כשאגת האר"י החי,
להנחילם נתיבות דעת התורה ועבודת השי"ת על
פרשת השבוע

ע"י מרן רבינו
הגאון רבי **אברהם יוסף ראזענבלום** זצוקלה"ה
ראש ישיבת שערי יושר

בהעלותך תשפ"ג
פרקי אבות פרק ב' משנה ב'
שנה ה' • גליון ר"נ

מי שיש בידו חידו"ת או טעיפס של רבינו, וכן מי שרוצה לנדב גליון של תורת רבינו - נא להתקשר למספר: 1-718-854-2290 EXT 9 או לפקס: 1-718-705-8608

חדש!

אפשר לשמוע השיחה הנדפסת בנתיבות יושר של כל שבוע במספר: 1-718-559-6660

תוכן העניינים

בהעלותך תשנ"ט
ע"י הנהגה של 'תינוק
הבורח מבית הספר' -
משתנה כל השקפתו של
האדם

הפורענות הראשונה כתינוק הבורח מבית הספר . . . . . ד

ביאור 'כתינוק הבורח מבית הספר' . . . . ד

הנסיעה מהר ה' - יציאה מבית המדרש . . . . . ה

מה שנגרם ע"י התרחקות כלשהו של התורה . . . . . ו

ע"י עזיבת התורה משתנה מהלך מחשבתו של האדם . . . . . ז

'בתי כנסיות של עמי הארץ' . . . . . ח

'זכרנו את הדגה' . . . . . ט

'בוכה למשפחותיו' . . . . . יא

מהלך המחשבה של שאר העולם . . . . יג

חיווג גם כשנמצאים בתוך בית הספר . . . . . יז

כל הזכויות שמורות

למערכת חידו"ת של רבינו ישיבת שערי יושר

בהוצאת מכון "שם עולם"

מכון לחקר כתבי יד - קורות קהילות ואישים
רח' שחל 5, בני ברק
טל: 03-5701977 פקס: 03-5701967

בהעלותך תשנ"ט

ע"י הנהגה של 'תינוק הכורח מבית הספר' -

משנתנה כל השקפתו של האדם

לפניהם כל העת ליישר לפניהם את הדרך.

ונאמר (פסוק לה-לו), ויהי בנוסע

הארון ויאמר משה קומה ה' ויפוצו אויבך וינוסו משנאיך מפניך. ובנוחה יאמר שובה ה' רבבות אלפי ישראל.

לאחר פסוקים אלו נאמרה

פרשת המתאוננים (במדבר יא, א), 'ויהי העם כמתאוננים רע באזני ה' בני ישראל חטאו, ומה היה חטאם, פירש רש"י, שהתאוננו על קושי הדרך, 'אמרו, או לנו כמה לבטנו בדרך הזה שלושה ימים, שלא נחנו מעינוי הדרך'.

ומהו הפירוש של 'מתאוננים',

פירש רש"י, 'אין מתאוננים אלא לשון עלילה, מבקשים עלילה האיק לפרוש מאחרי המקום', שחיפשו תירוצים איך להתרחק מהשי"ת.

נתבאר בסדר הפרשיות,

שבתחילה נאמרה

וְיְהִי בַשָּׁנָה הַשְּׁנִית בְּחֹדֶשׁ הַשְּׁנִי בְּעֶשְׂרִים בְּחֹדֶשׁ נַעֲלָה הָעֵנָן מֵעַל מִשְׁכַּן הָעֵדֻת (במדבר י, יא).

ביאור הפסוק כך היא, בני ישראל יצאו ממצרים בחודש ניסן והגיעו בחודש השלישי באחד לחודש למדבר סיני ושם היה מתן תורה. בני ישראל נשארו שם עד לשנה השנית בעשרים יום לחודש אייר. והיינו ששהו במדבר סיני קרוב לשנה שלימה, כי יצאו משם בעשרים יום לחודש אייר, אז נעלה הענן מעל המשכן לסימן שהם צריכים להמשיך בדרכם לארץ ישראל.

בהמשך הפרשה נאמר (פסוק לג),

'ויסעו מהר ה' דרך שלושת ימים'. ופירש רש"י, שמהלך שלושת ימים הלכו ביום אחד. לפי שרצה הקב"ה להכניסם לארץ ישראל מיד. 'וארון ברית ה' נוסע לפניהם דרך שלושת ימים לתור להם מנוחה', שהארון הלך

בתוס' (ד"ה פורענות), 'ואומר ר"י כדאמר במדרש (ילמדנו), ויסעו, שנסעו מהר סיני דרך שלוש ימים, כתינוק היוצא מבית הספר, שבורח לו והולך לו, כך היו בורחים מהר סיני דרך שלוש ימים, לפי שלמדו הרבה תורה בסיני'. ומבואר שבריחה זו היא הפורענות.

ביאור 'כתינוק הבורח מבית הספר' **ולבאר** מהו 'כתינוק היוצא מבית הספר, שבורח לו והולך לו'. הנה ילד קטן לומד במשך היום בתלמוד תורה, וכשיוצא מבית תלמודו לחזור לביתו, יודע הוא שמחר יחזור לתלמוד תורה, וגם יש לו חשק לחזור למחרת לתלמוד תורה. אעפ"כ היציאה מבית הספר הוא אצלו ענין של בריחה, 'א' אנטלויפאכטס', הילד מוריד עולו מעל עצמו 'ער שאקלט אראפ דער עול פון זיך'.

כעין זה גם היוצא בשבת או ביום חול מבית הכנסת, הוא מתפלל ויש לו חשק להתפלל, כי הלא הגיע להתפלל, אך כשיוצא מבית המדרש הרי הוא מרגיש הרגשה שכבר נפטר מהתפילה, 'ער איז פארטיג, ער

זמן נסיעתם ממדבר סיני, שבעשרים יום לחודש אייר יצאו לדרכם. ולאחר מכן נאמר 'ויהי בנסוע הארון ויאמר משה'. ולאחר פסוקים אלו נאמרה פרשת המתאווננים.

ואמרו בגמרא (שבת קטז), 'רבן שמעון בן גמליאל אומר עתידה פרשה זו שתיעקר מכאן ותכתב במקומה'. מה שנאמר 'ויהי בנסוע הארון מקומה הוא כמה פרשיות קודם לכן, 'ולמה כתבה כאן, כדי להפסיק בין פורענות ראשונה לפורענות שניה. פורענות שניה מאי היא, ויהי העם כמתאווננים'.

הפורענות היתה שם כמו שנאמר (במדבר יא, א), 'וישמע ה' ויחר אפו ותבער בם אש ה' ותאכל בקצה המחנה', שירדה אש מן השמים ונשרפו אנשים מבני ישראל. וזהו הפורענות שניה.

הפורענות הראשונה כתינוק הבורח מבית הספר

'פורענות ראשונה, ויסעו מהר ה', ואמר רבי חמא ברבי חנינא שסרו מאחרי ה". והכוונה שסרו מאחרי ה', מבואר

מהר ה", 'כתינוק הבורח מבית הספר'.

על מה שהיו 'כתינוק הבורח מבית הספר' לא מצאנו איזה עונש קיבלו על זה, אף על פי שאולי היה בזה ענין של חטא, אך לא נתפרש לנו איזה עונש קיבלו על זה.

הנסיעה מהר ה' - יציאה מבית המדרש

בביאור הענין של 'כתינוק הבורח מבית הספר' מבאר המהרש"א, 'כתינוק הבורח מבית הספר, לבטל מדברי תורה, כי מנסיעתם מהר סיני, שהיה בית המדרש שלהם'.

כל חניית בני ישראל, כשעמדה מחנה בני ישראל בהר סיני היתה בחינת 'בית המדרש', לפי שבמקום זה ניתנה להם התורה, ושם היו יחד עם משה ואהרן, ושהו שם בהר ה'. לכן היה שם ענין של 'בית המדרש', ושהו שם קרוב לשנה.

וממשיך המהרש"א בביאורו, שכשנסעו מהר סיני, 'נעשו בתי כנסיות של עמי הארץ'. מיד, על ידי נסיעתם מהר ה' נעשה מחנה ישראל ענין של

איז פטור, ושוב אינו צריך להתפלל אלא יכול הוא לשוב לביתו. זהו 'כתינוק הבורח מבית הספר'.

כמו כן בחור או מבוגר שיושב ועוסק בתורה בישיבה או בבית המדרש, ובאמת חפץ הוא ללמוד תורה, אך בסיום הסדר יש לו הרגש, כעת הגיע זמן האכילה, עכשיו הגיע הזמן לחזור לביתי, עכשיו הנני סוגר את הגמרא, וזהו הרגש של הסרת עול, שנפטר מהעול, 'אראפ ווארפענדיג פון זיך דעם עול, געענדיגט, גע'פטר'ט דער עול'. זהו 'כתינוק הבורח מבית הספר'.

דבר זה נקרא בלשון חז"ל פורענות ראשונה. וזהו הכוונה שפרשת ויהי בנסוע נכתבה שם כדי להפסיק בין פורענות ראשונה לפורענות שניה.

הפורענות השניה הוא מה שנאמר 'זיהי העם כמתאוננים רע באזני ה' וישמע ה' ויחר אפו ותבער במ אש ה' ותאכל בקצה המחנה'. בפורענות השניה ירד אש מן השמים ושרפה חלק מבני ישראל. ומהו הפורענות הראשונה, מה שבני ישראל נסעו מהר ה' - 'ויסעו

ומעורר המהרש"א, שכל החטאים האלו נתפרשו לאחר שנאמר שבני ישראל נסעו מהר ה'. ולמה לא היו כל החטאים האלו בשנה שישבו בהר סיני, לפי שבשנה זו שהו ב'בית הספר', ושם לא היה שום מקום לחטא. אך תיכף משיצאו מבית הספר היו כתינוק הבורח מבית הספר, ונעשה שם 'בתי כנסיות של עמי הארץ', ללכת אחר תאוות ליבם, ומזה באו לכל החטאים, ולכן נסיעתם מהר ה' הוא 'פורענות ראשונה'.

מה שנגרם ע"י התרחקות כלשהו של התורה

'שטייט' דאך דא אזוי, מבואר בפרשה זו ענין זה. מדברים אנו כאן מבני ישראל מקבלי התורה, ובמשך קרוב לשנה היו סמוכים להר סיני, ושהו שם בבחינה של 'בית הספר'. וכשרק יצאו מהר סיני מהלך של שלושה ימים - ורש"י מפרש שהלכו רק יום אחד, אלא שמהלך של שלושת ימים הלכו ביום אחד - תיכף התחילו בכל מיני תערומות, שהתאוננו על מה שטרחו בדרכם, והתלוננו על המן ועל אכילתם ובכו על העריות.

'בתי כנסיות של עמי הארץ', 'לילך אחרי תאוות לבם, דמראש חודש סיון בשנה ראשונה שבאו לסיני, עד כ' אייר בשנה שניה, היו בבית הספר'.

בהר סיני היו בבחינה של 'תלמוד תורה', 'ולא חטאו'. שבכל הזמן היותם בהר סיני לא מצאנו ענין של חטא. אמנם חטא העגל היה בעת היותם בהר סיני, אבל לשון המהרש"א הוא 'ולא חטאו', 'דמראש חודש סיון בשנה ראשונה שבאו לסיני עד כ' אייר בשנה שניה היו בבית הספר ולא חטאו', והכוונה היא מלבד חטא העגל.

'עד' אחר כך שחטאו מיד במתאוננים ושילוח מרגלים וכל השאר'. שלאחר פרשת המתאוננים נאמר בתורה כמה חטאים שחטאו בני ישראל. בתחילה היו מתאוננים, שהיה להם טענות על שהתעייפו בדרכם, ולאחר מכן טענו 'זכרנו את הדגה' (במדבר יא, ה), והתאוננו על המן. ונאמר (שם י), 'בוכה למשפחותיו', שבכו על מה שנאסרו להם העריות. ונאמרו שם עוד חטאים שחטאו.

ער מוז גיין, אבער ס'איז אַ נסיון,
ער איז זיך מתרפה מדברי תורה,
איז ער אויסגעשטעלט צי אללע
צרות.

התורה מלמדנו, שכדי שישמר
האדם מחטא, כדי
שיהיה משומר מירידה ברוחניות,
חייבים להיות קרובים ומקושרים
לתורה. מי שמתרפה מתורה -
אפילו אם היא על פי ה', כי
באמת צריך הוא ללכת, וגם אם
מוכרחים ללכת לאיזה מקום, יש
בזה מצב של נסיון. לפי
שכשמתרפים מדברי תורה,
נעמדים בפני כל הצרות.

ע"י עזיבת התורה משתנה מהלך
מחשבתו של האדם

כשבני ישראל באו בתערומות,
הטענה הראשונה שלהם
היה על מה שהתייגעו בדרך.
ופירש רש"י, שאמנם בני ישראל
נתייגעו וטרחו בדרך, אבל למה
הטריחם השי"ת בדרך זו, לפי
שחפץ היה הקב"ה להכניסם
לארץ ישראל מיד.

נמצא, שיגיעה זו היתה
לטובתם של כלל
ישראל, כדי שיכנסו תיכף ומיד
לארץ ישראל. אבל הם קיבלו

מאז התחילה כל הירידה של כלל
ישראל, ומשם הגיעו מיד לחטא
המרגלים.

מבואר בפסוקים אלו,
שכשדבוקים

ב'בית הספר', כשהאדם דבוק
בתורה, התורה מגנא ומצלא מכל
חטא וכל צרה (סוטה כא.). אך תיכף
כשבני ישראל עזבו אפילו במשהו
את דבקותם בתורה, 'אז די אידען
האבען נאר עפעס אפגעלאזט',
התחילו כל הצרות.

כל זאת, אף על פי שנסיעתם
היתה על פי ה', כי הענן
נתעלה מעל המשכן, והיה בזה
סימן לבני ישראל שעליהם לצאת
למסע, כמו שנאמר (במדבר ט, כג),
'על פי ה' יחנו ועל פי ה' יסעו',
שהכל היה על פי ה'. אך מאחר
שהיה בזה ענין של 'בורח מבית
הספר', גרם דבר זה לכל הצרות.

**"די תורה לערענט אונז, אַ
מענטש זאל זיין
אפגעהיטען פון חטא. אַ מענטש
זאל זיין אפגעהיטען פון אַ ירידה
אין רוחניות, מוז ער זיך נאנט
האלטען אין תורה."**

**"אז דער מענטש איז זיך
מתרפה פון תורה, אפילו
אז ס'איז על פי ה', ער דארף גיין,**

זיינער ווערט אַ אנדערער, ונעשה 'בתי כנסיות של עמי הארץ לילך אחרי תאוות לבם'.

המהרש"א מוסיף שם בדבריו, שגם אותם שלא היו עמי הארץ, גם הם הלכו אחר עמי הארץ, שהושפעו על ידי עמי הארץ ללכת אחרי תאוות לבם.

'תאוות ליבם', מעמיד השקפת האדם, כי השקפתו משתנה על ידי תאוות ליבם. בל יחשוב האדם שהוא נשאר כמו שהיה אלא שיש כאלו שהולכים אחרי תאוות ליבם ויש כאלו שאינם הולכים אחרי תאוות ליבם, רק שהוא הולך אחרי תאוות ליבו כי אין לו כוח להתגבר על תאוותיו.

'בתי כנסיות של עמי הארץ'

התורה מלמדנו שאין זה כך, 'די תורה לערענט אונז נישט אזוי', האדם שהולך אחרי תאוות ליבו שייך ל'בתי כנסיות של עמי הארץ', שמהלך מחשבתו נהפכה להיות מהלך מחשבה שונה, וראייתו ראייה שונה, וההבנה שלו שונה, 'דיין טראכטען ווערט אַ אנדערער טראכטען, דו זעסט זאכען

מצב זה כיגיעה בדרכים, 'אלץ אַ מאטערנישט אויפ'ן וועג'.

למה לא ראו בני ישראל את חסד ה' בזה, שממהר הקב"ה להכניסם לארץ ישראל, למה הרגישו רק דבר זה שהם יגיעים ברגלם, 'אז די פיס זענען זיי אויסגעמאטערט' - אמנם באמת התייגעו ברגלם, בני ישראל לא באו בעלילת שוא. אבל למה הרגישו 'רק' את היגיעה שברגליהם, ולא הרגישו את חסד ה' שמבקש למהר להכניסם לארץ ישראל.

הם הגיעו לזה לפי שאם האדם אינו אדוק בתורה, ממילא כל מהלך מחשבתו הוא מהלך מחשבה של העולם, 'דער גאנצער טראכטען זיינער איז אַ וועלטליכער טראכטען'.

וכן הוא גם לשון המהרש"א 'נעשו בתי כנסיות של עמי הארץ לילך אחרי תאוות לבם'. תאוות לבם היינו תאוות גשמיות, תאוות גופניות שהאדם מתאוה אחריהם.

כשהאדם מתחיל לחשוב בדרכים גשמיים והצלחות גשמיים השקפתו וראייתו משתנים, 'דער קוק

אנדערשט, און דו פארשטייסט זאכען אנדערשט'.

אל תאכלי שום ובצל מפני התינוק'.

וכך באמת אנו רואים כאן, כי כשעשה הקב"ה חסד עם בני ישראל למהר דרך שלשת ימים ביום אחד כדי לזרז את כניסתם לארץ ישראל, לא הרגישו את חסדי הקב"ה שבדבר, ורק הרגישו את היגיעה בדרכים, 'דו שפירסט די מאטערנישט און זיך מוטשען אַ טאג גיין', לפי שהליכתם היתה במהירות. וגם זה היה בדרך נס ולא הרגישו מאומה, כי אם את היגיעה של ההליכה של יום אחד.

היינו שמאכלים אלו אינם בריאים לאכול לאשה מינקת, כי זה מזיק לאם ולתינוק. ועל זה באו בני ישראל בתרעומת, על מה שאינם מרגישים במן טעמי מאכלים אלו. ובעצם היה על בני ישראל לראות בזה חסד ה' במה שהמן לא היה בו כל הטעמים האלו.

'זכרנו את הדגה'

התרעומות השניה של בני ישראל היתה מה שנאמר (במדבר יא, ה), 'זכרנו את הדגה אשר נאכל במצרים חנם את הקישואים ואת האבטיחים ואת החציר ואת הבצלים ואת השומים'. שנזכרו מה שאכלו במצרים. ונזכרו שאכילת הדגים במצרים היתה בחינם.

הבה ונתבונן בדבר, ה' ישמרנו מכל החולאים שיש בעולם, וכל המחלות שבעולם יבואו על שונאי ישראל. אילו היה מגיע פראפעסאר גדול, או שנביא היה מגלה לנו איך להימנע מכל המחלות שבעולם בדרך טבעית, 'אויף אַ נאטורליכער וועג' - כי הרבה מהחולאים נולדים בדרך טבעי.

ופירש רש"י, 'אמר רבי שמעון מפני מה המן משתנה לכל דבר חוץ מאלו, מפני שהן קשים למניקות. אומרים לאשה

כשאדם אינו אוכל באופן מסודר, 'אז אַ מענטש עסט נישט נארמאל', שאוכל הרבה קעיק והרבה קענדיס על ידי כן משחית את גופו, 'דער מאגען ווערט איהם קאלע'. בענין זה אנו מבינים בעצמנו איך נגרם החולי. אבל בשאר חולאים אין אנו מבינים,

המניקות וילדיהם, ומה שיש בזה סכנת חולי לתינוקות. דבר זה היה נוגע לכל ישראל כי כל נברא בעולם יונק מאמו.

בשעה שהיה לבני ישראל את המן, הרי שגם אם האם התאוותה לאכול מאכלים שאינם בריאים עבורה, לא היה לה מאכלים אלו, 'ס'עקסעזדירט נישט די נישט געזונטע מאכלים', כי המן לא היה בו טעמי מאכלים אלו.

כשנתבונן בדבר, נבין כמה חסד עליון טמון בדבר זה. כמה מחלות וצרות נחסכו מבני ישראל מחמת חסד ה' עמהם שלא היו טעם מאכלים אלו במן.

אף על פי כן, בני ישראל באו בתערומת: 'זכרנו', שנזכרו שבמצרים היה להם כל המאכלים האלו. כמה עקמומיות בחשבון היתה בטענה זו, 'וויפיהל קרום אין חשבון איז די טענה געווען'.

בוודאי שבמצרים הזדמן להם לאכול כל המאכלים האלו, אבל השי"ת ברוב חסדו עשה עמהם חסד כדי שלא יבואו לידי חולי, שגם אם האשה תתאוה לאכול מאכל זה, לא

כי השי"ת לא גילה לנו מהו סיבת החולי. אך לכל חולי יש גם סיבות טבעיות איך הם מגיעים לאדם.

והנה אילו היה ה' עושה חסד עם הבריות, שהיה מגיע צדיק גדול והיה מתפלל להשי"ת, והיה מבקש מהשי"ת שיבטל את כל המצבים וכל המאכלים המביאים לידי חולאים, 'שאף אָפּ די אלע מצבים, 'שאף אָפּ ס'זאל נישט זיין'. 'אם צוקער הוא מחלה, רבוננו של עולם עשה נא שלא יהיה צוקער בעולם'.

צדיק זה היה מתפלל גם על שאר מיני מאכלים ועוד מיני מצבים המביאים מחלות, אוויר רע או חום או קור, והיה מתפלל: "רבוננו של עולם בטל מהעולם את הקור הנורא, בטל מהעולם את החום הנורא", 'שאף אָפּ די שארפע קעלט, 'שאף אָפּ די שארפע היץ', והקב"ה היה שומע בקול תפילתו. הלא זה היה החסד הגדול ביותר שאפשר לעשות עם בני העולם, שהיתה מתבטלת סיבת החולי, ובזה היה מתבטל חולי זה מהעולם.

ענין זה היה במן. במן לא התאפשר להרגיש טעם מאכלים שאינם טובים עבור

שנאסר עליהם העריות. ואיתא שאילו היה מותר לאדם להינשא לעריות, והרי האדם גדל יחד עם העריות כי גדלים יחד עם האחיות ושאר קרובותיו וחי עמהם ביחד בבית אחד, 'און ער איז היימיש מיט זיי צוזאמען'. ואילו היה מותר לאדם לישא אחד מהעריות, אזי כשם שיש לאדם יצר הרע וחמדה על הענין של עריות בשאר נשים, אותו יצר הרע היה גם לעריות אלו.

בזה היה מחסדי ה' בשנים לאחר מכן שהשי"ת ביטל את התאוה של זנות עם העריות. אבל אילו היה האדם מותר בעריות, הרי שאותו חמדת נשים שיש לאדם על נשים אחרות, אותו יצר הרע היתה גם על עריות אלו.

ומבארים מפרשי התורה מהקדמונים הראשונים, שלפי שהאדם יש לו קירבה לעריות כי חיים ביחד, ואילו היה בזה יצר הרע דעריות, הרי שחמדת הנשים לעריות היתה הרבה יותר מהחמדה שיש לאדם לנשים אחרות לפי שהוא קרוב עמהם, 'ער איז היימישער מיט זיי', ואז היה הנסיון גדול הרבה יותר.

יהיה לה איך לאכול מאכלים אלו, ובעל כרחם נשארו בבריותם. כמה חסד ה' היה בדבר זה!.

הטעם שלא ראו חסד ה' שבדבר, היא לפי שהתרחקו מהר סיני ונעשו 'כתינוק הבורח מבית הספר', ועל ידי כן התאוה תאוה ללכת אחר תאוות ליבם, ועל ידי כן השתנתה כל מהלך מחשבתם, 'איז דער קאפ און דער מוח ארבעט שוין אינגאנצען אנדערשט'. שהחסד שעשה השי"ת עמהם במו, השתמשו עם זה כטעם וכסיבה לבוא בטענות ותערומות כנגד השי"ת.

בזה מלמד אותנו התורה, 'די תורה לערענט אונז', שכשנעשים 'בורח מבית הספר', כשיש לאדם חמדה ותאוה ללכת אחר תאוות ליבם, הרי שמוחו משתנה ורואה עקום, 'דער מוח ארבעט קרום', המוח נעשה כמוחם של אנשי העולם ורואה הכל בעקמומיות, 'ס'איז אַ וועלטליכער מוח, דער מוח ארבעט קרום'.

'בוכה למשפחותיו'

זה היה גם מה שבכו בני ישראל 'למשפחותיו', שבכו על מה

שהיצר הרע יש לו דיעה עליו, ולכן הוא הולך ועומד ומסתכל. אבל מיד כשהולך משם הוא יודע ומרגיש בעצמו שחתיכת בהמה נכנסה בו, 'אז אַ שטיק בהמה איז אין איהם יעצט אריין געגאנגען'.

"דער בחור וואס ווייסט אז ער האט זיך ארויס געשטעלט אינדרויסען אפאר מינוט צו רעדען און צו שעפען לופט, און ס'איז געקומען דארט אזעלכע מענטשען וואס מ'טאהר אויף זיי נישט קוקען, מיט פריצות, און ער האט זיך באלד אויסגעדרייט און באלד אנטלאפען, שפיהרט ער אז ער איז עפעס גרעסער געווארען".

"דער אנטלויפען און נישט וועלען קוקען, דאס האט איהם גרעסער געמאכט. דער קוקען האט איהם געמאכט אז אַ שטיק בהמה איז אריין, און דער נישט קוקען האט איהם דערהויבען, אזוי שפיהרט ער".

מאידך, בחור שיצא לעמוד בחוץ לכמה דקות כדי לדבר וכדי לנשום אוויר, ועברו שם כל מיני אנשים שאסור להסתכל עליהם מחמת פריצות,

אילו היה האדם נופל ח"ו בחמדת נשים של עריות, הרי שהיה נעשה כבהמה לגמרי ולא היה בגדר אנוש, 'איז ער אויס מענטש'. כי מי שמונח במצב של זוהמא, אדם שיש לו ענין בכל עניני הזוהמא, הרי שראשו ונשמתו וליבו מונחים בזה ונעשה כבהמה.

'א מענטש וואס ער ליגט אין די שמוציגע זאכען, ער האט אַ אינטערעס אין די שמוציגע זאכען, איז דער קאפ און דאס הארץ און די נשמה און אלעסדינג, ער ווערט אַ בהמה'.

דבר זה יודע כל בחור, כשיוצא מחוץ לשיבה, 'אז ער גייט ארויס דא אין קארנער', בימות הקיץ מסתובבות נשים נכריות עם הלבוש שהן לובשות, אם הבחור אינו קופץ ובורח משם, לפי שהיצר הרע מצוה עליו לעמוד שם ולהסתכל בהם, בחור זה שהיצר הרע מצוה עליו לעמוד ולהסתכל שם, הרי שכשהולך משם יודע ומרגיש הוא בעצמו שהוא נעשה כבהמה, 'ער איז געווארען אַ שטיק בהמה'.

אם כן, לשם מה הוא הולך לשם ולמה הוא מסתכל שם, לפי

'בוכה' למשפחותיו, כשמתרחקים מהתורה כתינוק הבורח מבית הספר והולכים אחרי תאוות ליבם, אזי המחשבה שבמוח עקומה, 'דער מוח הייבט אהן צו ארבעטען קרום'. המוח מתחיל לחשוב כמהלך מחשבת העולם, 'דער וועלטליכער מהלך המחשבה'.

מהלך המחשבה של שאר העולם **מהלך** המחשבה של שאר העולם מיוסדת על תאוות וחמדות העולם, ואז האדם אינו מתבונן בחסד ה' במה שעל פי דרך התורה המהלך שונה לגמרי, 'דער דרך התורה איז אנדערשט אויסגעשטעלט געווארען', בדבר זה אינם מתבוננים ואינם רוצים לדעת.

זהו הפורענות הראשונה, וכדברי המהרש"א, מה שבני ישראל נעמדו על מהלך המחשבה של העולם, 'דער וועלטליכער מהלך המחשבה'. נגרם על ידי הליכתם כתינוק הבורח מבית הספר.

אף על פי שהליכתם היתה על פי ה', שהענין נעלה מעל המשכן. ואף על פי שהקב"ה ציווה להם ללכת, אבל השי"ת לא ציווה שההליכה תהיה באופן של

ותיכף ומיד פנה עורף והרים רגליו וברח משם, מרגיש שהוא נתעלה ונתגדל על ידי בריחתו.

זה שברח משם ומה שלא רצה להסתכל, רוממו וגידלו. ההסתכלות פועלת שיכנס בו חתיכת בהמה, ומי שאינו מסתכל, מתרומם. וכך הוא באמת מרגיש.

כשבני ישראל היו במדבר והשי"ת אסר עליהם במדבר, מבארים הקדמונים שאילו לא היה השי"ת אוסר את העריות היה האדם משתקע לגמרי בתאוות נשים עד שנעשה כבהמה. אך בני ישראל התלוננו על דבר זה 'בוכה למשפחותיו', שבכו על מה שנאסרה עליהם העריות.

בכיה זו היתה הפועל יוצא מזה שבני ישראל יצאו מהר סיני 'כתינוק הבורח מבית הספר' והלכו אחרי תאוות ליבם. ולכן התהפך להם ולא ראו נכוחה את ברכת ה' - מה שהשי"ת שומר על בני ישראל שלא יהיו כבהמות וגלל כן אסר עליהם את העריות במשפחות - לא יכלו המה לסבול, והיה להם טענות ותערומות על השי"ת.

ידי המאכלים דברים הגורמים לחולי על ידי אכילת האם. שהבן לא יינק מאכלים שיביאו אותו לידי מחלה.

ובאמת על פי דין מותר לאם לאכול מאכלים אלו, ואין זו מאכל איסור עבודה, כמו שאין איסור לשתות כוסות של יי"ש, אבל אוי לו למי ששותה כוסות של יי"ש. אך ההשקפה של בני ישראל השתנתה לגמרי.

כמו כן מה שהיה 'בוכה למשפחותיו', אף שקודם מתן תורה לא היה שום איסור להינשא לקרובות שנאסרו בפרשת עריות, אבל כמו שפירשו הקדמונים, שעל ידי נישואין אלו נעשה האדם כבהמה.

כשמשנתה מהלך המחשבה, על ידי מה שמתרחקים מהתורה ומלימוד התורה, על ידי כן נכנס באדם מהלך המחשבה של העולם, 'א' וועלטליכער טראכטען גייט אריין אין דער מוח פון מענטש', וזהו אסון, 'דאס איז דער אומגליק'. זה היה הפרענות הראשונה, וזה הביא לכל שאר האסונות, וכמו שבבאר המהרש"א.

כל זמן שהיו בני ישראל סמוכים להר סיני, לא באו לכל

'כתינוק הבורח מבית הספר', אלא היה להם לקחת 'עמהם' את 'בית הספר', 'נעם מיט דער בית הספר', כי גם בדרכים צריכים להמשיך להיות בתוך בית הספר.

זה היה רצון ה'. אבל מאחר שהיו כתינוק הבורח מבית הספר, יצא מזה מה שיצא.

התורה מלמדנו, 'די תורה לערענט אונז', כשהאדם הולך אחרי תאוות ליבו, אף שהוא בדברים המותרים, כי בני ישראל נתאוו לדברים המותרים. מה היה רצונם, בני ישראל לא היה להם תערומת שיותר להם לעבוד בשבת, או שיותר להם לאכול נבילות וטריפות או דבר אחר או בשר וחלב. התערומת היתה על מה שהלכו הרבה במשך יום אחד ונתייגעו יותר מדי, וזהו דבר המותר, שהצטערו על יגיעתם.

גם היה להם תרעומת על מה שאין במן טעם דגים ושאר מאכלים, והרי זה טעמים של דברים המותרים. גם לאשה מינקת מותר לאכול מכל המאכלים הללו, אבל זהו חסד ה' שיגדלו בבני ישראל תינוקות בריאים, 'געזונטע קינדער', שלא תיכנס בגופם של התינוקות על

להרוויח עי"ז מאה אלף דאלער, ודאי שירוך בלילה עם כל רגליו, 'ער וועט לויפען מיט אלע פיס', ולא ירגיש כלל בעייפותו ויגיעתו. התרעומת היתה בהרגשים גשמיים על מה שחסר בגשמיות, שהאדם הוא עייף.

כמו כן כשטענו בני ישראל 'זכרנו את הדגה אשר נאכל במצרים חנם את הקישואים ואת האבטיחים ואת החציר ואת הבצלים ואת השומים', שנזכרו במה שאכלו במצרים, אלו תאוות גשמיים, 'גשמיות' דיגע תאוות, וכן מה שהיה 'בוכה למשפחותיו'.

וזהו כוונת דברי המהרש"א, שהלכו אחר תאוות ליבם. אך חטא העגל לא היתה חטא של תאוות ליבם - אף שהיה שם חטא, אבל לא היה בזה 'תאוות ליבם', זה לא היה חטא גס, 'גראבע חטאים איז דאס נישט געווען'.

אבל כשמתרחקים מהתורה נעשים גס, 'דער אוועק גיין פון די תורה פארגרעבט דער מענטש', שהאדם נהיה משוקע בתאוות וחי עם תאוות, ויש לו הנאה מכל מיני תאוות, ועל ידי כן משתנית כל השקפתו.

החטאים האלו, ואף שנכשלו שם בחטא העגל, ענין זה אין מבואר בדברי המהרש"א. ומה שצריך לומר שחטא העגל היה חטא דק, 'א' דקות' דיקער חטא, ולא היתה חטא עב כמו תאוות, אלא שהיתה זאת ענין של עבודה זרה שאמרו 'אלה אלהיך ישראל אשר הוציאוך מארץ מצרים'. אבל היה זה חטא דק, 'א' דקות' דיקער חטא, ולא חטא גס של תאוות, 'נישט קיין פארגרעבטער גאט-פון תאוות'.

אך החטאים שמפרש המהרש"א, שהגיעו אליהם על ידי שהתרחקו מהר סיני, חטאים אלו היו חטאים גסים, 'גראבע חטאים', חטאים של עניני גסות, שהתייגעו בדרכם, ומה בכך שהתייגעו בדרכם, היה עליהם לראות את חסד ה' המבקש להכניסם תיכף לארץ ישראל.

למה הדבר דומה, לאחד שרץ ואומר, 'אוי הנני עייף', אבל מה בכך שאתה עייף, מאחר שאתה רץ כדי להרוויח סכומים גדולים.

אילו היה אחד שהולך לקנות את כרטיס הלאטערי באמצע הלילה, בשעה שאין רכב ואין טרעם ואין באס, אבל יכול

משם היו בורחים. אבל אצלנו זהו כבר מדריגה גדולה שכשיושבים בעת לימוד התורה ובשעת התפילה שלא יהיה אז כבורח.

כשיושבים ועוסקים בתורה ובשעת התפילה

וכשעוסקים במצוה, צריך שיהיה לו הרגש של האסון הגדול אם יהיה 'בורח', כי אם יהיה בורח, על ידי כן הוא מנתק את עצמו מצרור החיים, וכשמתנתקים מצרור החיים על ידי כן משתנים השקפותיו ודיעותיו.

בל ידמה האדם שהוא חזק ושלא ישנה את השקפתו, ושהוא יותר חזק מדור המדבר. דור המדבר רבותיהם היו משה ואהרן, ושמעו את דבר ה' כשאמר הקב"ה אנוכי ה' אלוקיך, וזכו לראות קריעת ים סוף. ואם כן למי יש דיעות והשקפות יותר חזקות, לנו או לדור המדבר, בוודאי לדור המדבר.

אנו רואים בדור המדבר, שעל ידי מה שהתרחקו מעט מהר סיני, שהר סיני היה בית המדרש שלהם והשיבה שלהם, שנגרם להם על ידי כן צרות גדולים, על ידי מה שנכנס בהם תאוות ליבם.

אנו רואים בזה ענין נוסף, 'זעהן מיר אזוי', שמשנה ואהרן הלכו יחד עם כל ישראל, וכשנעלה הענן הלכו משה ואהרן עם כל ישראל וארון ברית ה' הלך לפניהם. אעפ"כ היה שם מציאות של 'הבורח מבית הספר'.

חיזוק גם כשנמצאים בתוך בית הספר

אנו צריכים להתחזק, גם כשנמצאים בתוך 'בית הספר', כי מי שרק בורח מבית הספר מצבו טוב. מי שיוצא מהשיבה לאחר סדר הלימוד או מי שיוצא מהתפילה עם הרגשה שכעת הוא משוחרר במידה מסוימת, זהו כבר 'מדריגה', שמי שעומד במדריגה זו, הרי כשהוא מתפלל הוא מונח בשעות אלו של התפילה בתוך התפילה. ובשעות שלומד בבית המדרש הוא מונח בתוך לימודו.

העבודה היא שכשנמצאים בתוך בית המדרש בשעת הלימוד או התפילה, שלא יהיה אז 'בורח'.

בשנה שבני ישראל היו סמוכים להר סיני, לא היו שם 'כתינוק הבורח'. רק כשיצאו

נתיבות ישעיה

והוא מאמרים יקרים, שיחות מוסר וחיזוק משובבי לב
ונפש, שנאמרו בפני תלמידים מקשיבים בקול חוצב
להבות אש קודש, ושאתו כשאגת האר"י החי,
להנחילם נתיבות דעת התורה ועבודת השי"ת על
פרשת השבוע

ע"י מרן רבינו
הגאון רבי **אברהם יוסף ראזענבלום** זצוקלה"ה
ראש ישיבת שערי יושר

פרקי אבות תשפ"ג
פרק ב' משנה ב'
שנה ה' • גליון פ"א

מי שיש בידו חידו"ת או טעיפס של
רבינו, וכן מי שרוצה לנדב גליון של
תורת רבינו - נא להתקשר למספר:
EXT 9 1-718-854-2290 או לפקס:
1-718-705-8608

חדש!
אפשר לשמוע השיחה הנדפסת
בנתיבות יושר של כל שבוע במספר:
1-718-559-6660

כל הזכויות שמורות

למערכת חידו"ת של רבינו
ישיבת שערי יושר

בהוצאת מכון "שם עולם"

מכון לחקר כתבי יד - קורות קהילות ואישים
רח' שחל 5, בני ברק
טל: 03-5701977 פקס: 03-5701967

פרקי אבות פרק ב' משנה ב'

רַבֵּן גַּמְלִיאֵל בְּנוֹ שֶׁל רַבִּי יְהוּדָה הַנָּשִׂיא אָמַר, יִפָּה
תְּלִמּוּד תּוֹרָה עִם דֶּרֶךְ אֶרֶץ, שִׁיגִיעַת שְׁנֵיהֶם מִשְׁכַּחַת
עוֹן, וְכָל תּוֹרָה שֶׁאֵין עִמָּה מְלָאכָה סוֹפָה בְּמִלָּה
וְגוֹרְרַת עוֹן.

לְבָן יַעֲסוֹק בַּתּוֹרָה, שֶׁהִיא
מִתְשֵׁת כּוּחוֹ שֶׁל אָדָם:
שִׁבְשַׁעַת עֵסֶק הַתּוֹרָה מִתִּיגַע
הַגּוֹף, וְגַם בְּמִלְאכְתּוֹ לְכַדֵּי חַיּוּתוֹ -
וְאִז אֵין הַגּוֹף בְּמִנּוּחָה, וְכֹאשֶׁר אֵין
הַגּוֹף בְּמִנּוּחָה, אֵין הָאָדָם לְהוֹט
כָּל כֵּךְ אַחַר הַתּוֹרוֹת, שֶׁהָאָדָם
נִהְנֶה מֵהַתּוֹרוֹת רַק כְּשֶׁהַגּוֹף
בְּמִנּוּחָה, אֲבָל בְּזִמְנֵן שֶׁהַגּוֹף
מִתִּיגַע וּמוֹתֵשׁ, עַל יְדֵי כֵן תִּקְטַן
הַהֲנָא מֵהַגְּשָׁמִיּוֹת.

הַנְּהָנָה מֵהַגְּשָׁמִיּוֹת הוּא הַגּוֹף,
וְכֹאשֶׁר אֵין הַגּוֹף בְּמִצַּב
שֶׁל מִנּוּחָה, מִמִּילָא אֵין הַגּוֹף נִהְנֶה
מֵהַתּוֹרוֹת, וְלֹא יִבּוֹא לִידֵי חֲטָא,
וְזֶה הַכּוּוֹנָה 'שִׁיגִיעַת שְׁנֵיהֶם
מִשְׁכַּחַת עוֹן', לְפִי שֶׁאֵין הַגּוֹף
לְהוֹט אַחַר הַחֲטָא.

מִבּוֹאֵר מִדְּבָרֵי הַתְּנַא עַל פִּי
בִּיאוּר הַרְבִּינוּ יוֹנָה,
שִׁבְשַׁעַת שֶׁהַגּוֹף הוּא בְּמִנּוּחָה
וְאֵינוֹ עֵיף, הִרִי זֶה סִיבָה מֵבִיא

יִפָּה תְּלִמּוּד תּוֹרָה עִם דֶּרֶךְ אֶרֶץ.
מֵהוּ דֶּרֶךְ אֶרֶץ, מִבְּאֵר רַבִּינוּ
יוֹנָה: רְצוֹנוֹ לֹמַר 'מִלְאכָה'. כִּי
לְשׁוֹן דֶּרֶךְ אֶרֶץ, פְּעַמִּים שֶׁהוּא
כְּמִשְׁמַעוֹ, וּפְעַמִּים שֶׁהוּא אִמּוֹר
לְמִלְאכָה, וְהַכֹּל לְפִי הָעֵנִין.

שִׁיגִיעַת שְׁנֵיהֶם מִשְׁכַּחַת עוֹן.
יֵשׁ לְהַבִּין מֵהַ כּוּוֹנָה
'מִשְׁכַּחַת עוֹן', כִּי־צַד יִתְכַן שֶׁעַל
יְדֵי תּוֹרָה וּמִלְאכָה לֹא יִחֲטָא, וְהִרִי
הִיצַר הִרְעָ מִבִּיא אֶת הָאָדָם לִידֵי
תּוֹרוֹת וְלִידֵי חֲטָא בְּכָל מִצַּב
שֶׁהוּא, וּמֵהַ מוֹעִיל יִגִּיעַת שְׁנֵיהֶם.

מִבְּאֵר רַבִּינוּ יוֹנָה: **כְּלוֹמַר,**
מִסִּיר יִצַר הִרְעָ מִלְּבוֹ,
כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (תְּהִלִּים נ"א, ז), **הֵן בַּעוֹן**
חֹלְלֵתִי, רְצוֹנוֹ לֹמַר, שֶׁעַל יְדֵי
שֶׁהוּא יֹגַע בַּתּוֹרָה וּבְמִלְאכָה, לֹא
יִשְׁלוֹט עֲלָיו הִיצַר, כִּי בְּכָל עַת
אֲשֶׁר לֹא יִהְיֶה דָשֵׁן וְשִׁמֵן, כְּשֶׁאֵין
לוֹ מִנּוּחָה בְּגִשְׁמִיּוֹת, לֹא יַעֲרֹב לוֹ
לַעֲשׂוֹת עֲבִירוֹת.

את האדם לידי חטא חלילה, לפי שבאותו זמן נהנה הגוף מהחטא, אמנם כאשר הגוף עייף ויגע על ידי עמל התורה יחד עם המלאכה, ואין הגוף המנוחה, הרי זה סיבה שלא יבוא לידי חטא ועוון, לפי שבזמן זה אין הגוף נהנה כל כך מהחטא.

לפעמים יש שהגוף אינו במנוחה, לא מחמת טירדת העבודה, אלא משום שחסר באדם השמחה, שאינו שבע רצון מעצמו, 'דער מענטש איז אום צופרידען', ויש לו לב נשבר, או שיש לו שאר סיבות שגורמים לו שלא יהיה בשמחה.

טירדה זו שבאה מחמת מה שהאדם אינו שבע רצון, זהו סיבה להביא את האדם לידי חטא, שאף שכאשר הגוף עייף ויגע אינו בא לידי חטא, וכדברי הרבינו יונה, אין הכי נמי בזמן זה אין הגוף נהנה כל כך מהחטא, אבל עצם מצב זה שהאדם אינו שבע רצון, הרי זה סיבה המביא אותו לידי חטא.

ונבאר – דהנה אנו רואים כשבחור אינו מצליח בתלמודו בישיבה, או שיש לו

רדיפות מאביו או מרבו בישיבה וכדומה, על פי שכל כשהבחור אינו מצליח בלימודו מחמת איזה טעם שיהיה, או שיש לו רדיפות מרבו או מהנהלת הישיבה, היה צריך לנסות למצוא הצלחה אחרת, שילך למצוא לו מקום עבודה, ואפשר שיהיה לו הצלחה בעבודתו, אבל אם אינו יכול ללכת לעבוד מחמת איזה שהיא סיבה, הסברא נותנת שהבחור יסתובב בלב נשבר עד שיבוא לידי מעט מרה שחורה.

אבל למעשה אנו רואים שבחור זה מסתובב לו ברחובות, ומתחבר עם הנערים יושבי הקרנות 'מיט די באמ'ס וואס שטייען אין די קארנערס אין אין די סטיישנס', ובמקומות ששותים את הסאָדע ושאר המשקאות, והוא נוסע עם הקאר'ס והוא גונב כמה גניבות, זהו הדברים שהוא נכשל בהם ביודעין. ובלא יודעין, רק השי"ת יודע במה עוד הוא נכשל.

ויש לנו להתבונן, מהו השייכות של דבר אחד לשני, שמשום שאינו מצליח בתלמודו, או שאביו או רבו רודפים אותו, מה שייך ענין זה לחברים שהוא מתחבר עמהם ולקאר'ס.

הנהגתם, היכן היתה ההתחלה של מעשי התעוועים שהם עושים, אצל רובם נבוא לאותה מסקנא, או שלא הצליחו בתלמודם, או שסבלו רדיפות מאביהם או מרבם, ורק מיעוט מהם נפלו למקום שנפלו על ידי חברים רעים.

אף דבאמת, מה שבאו לידי מעשים רעים בפועל היה זה על ידי חברים רעים, שחברים רעים הכניסו אותו בקאר'ס, שהרי זה פשוט שאין הוא הראשון שהשטן תפס אותו, והשטן יש לו בכל דור את שלוחיו החברים המשחיתים, אבל אין זה ההתחלה.

הדרך שהבחור מתחבר לחברים המושחתים, הרי זה בדרך כלל על ידי אחד משני סיבות אלו: או על ידי מה שלא הצליח בתלמודו או על ידי מה שהיה לו רדיפות, או על ידי שני הדברים כאחד.

מצב זה הולך אותו לחבריו המושחתים, והחברים המושחתים כבר הורידוהו מטה מטה. אבל החברים המושחתים, לא הם אותם שקלקלוהו, אלא הם היו הגדר של 'בדרך שאדם

אנו רואים, שבמשך הזמן גם כיסוי ראשו מתקטן והולך, 'די יארמולקע ווערט קלענער', ובלוריתו הולך וגדל, שמה שצריך לגדול אינו גדל, ומה שצריך לגדול הרי הוא מקצץ, ומהו השייכות של דבר אחד לשני?.

אם הסיבה הוא שעושה כך מחמת שהוא עובר צרות, אם כן למה מצבו אינו גורם לו שילך ברחוב בעיר ללא מנעלים, או שילבש את מנעל ימין על רגל שמאל וכדומה, וגם אם יעשה דברים אלו אין בהם הבנה, אבל גם בדבר זה אין שום הבנה, מהו השייכות בין מצבו לבין המעשים שהוא עושה?.

אבל כנראה שיש שייכות בין שני הענינים, וכמו שאנו רואים בחוש לדאבונו הרב בכל מקום שהוא. אבל יש לנו להבין מהו השייכות של שני הדברים כאחד.

יתירה מזו, כשנתבונן בדרכם של הבאים מבתים של שומרי תורה ומצוות שנעשו לאנשים הלוקחים סמים, 'די דאָפֿ'ניקעס', ועל שותי היי"ש ועל גונבי הקאר'ס ועל שאר הנערים הללו, כשנעקוב אחר שרשי

שהוא צריך שיהיה לו איזה דבר שיהיה שבע רצון בדבר זה, כי מי שאינו שבע רצון משום דבר שבעולם, אין לו כוח לחיות, שבאופן זה ברא השי"ת את האדם שאין לו כוח הקיום והחיות ללא שביעות רצון, ואם ימשיך לחיות באופן זה, יהיה ממנו תל עולם, שכוחות האדם אינם יכולים להחזיק מעמד ללא שביעות רצון, וסופו ליפול, ויש בתכונות נפשו של האדם שהטביע בו השי"ת שיהיה מוכרח להיות שבע רצון מאיזה דבר.

והנה בחור שנמצא בישיבה ואינו שבע רצון מלימודו, לפי שהוא לא מצליח בתלמודו, הרי הוא מתמלא בקנאה ושנאה. כמו כן בחור שמדמה – או שהוא צודק – שיש לו רדיפות מאביו או מרבו או מהנהלה, הרי זה גורם לו שלא יהיה שבע רצון, שאין לו שום דבר ליהנות ממנו בחייו.

אמנם, מחמת תכונות נפשו הרי הוא מוכרח שיהיה לו איזה דבר שיהיה שבע רצון מהדבר ההוא, ומחמת תכונה זו, מחפש לו הבחור איזה דבר שיהיה שבע רצון מזה, שאם לא יחפש את הדבר שיבוא מזה לידי שמחה, ישבר לגמרי ברוחו

רוצה לילך מוליכים אותו, הם היו רק המוליכים, אבל הרוצה לילך היה הוא בעצמו.

כן הוא על פי רוב, ורק במיעוט מקרים ההתחלה הוא על ידי חברים רעים, אבל על פי רוב החברים רעים הם רק המוליכים אותו, שהם מביאים את רצונו הרע מן הכח אל הפועל, אבל ההשחטה מתחילה בעצמו.

כן הוא על פי רוב, כשנבדוק אצל הבחורים שבאים מבתיים של שומרי ומצוות, כשנחקור ונדרוש מהיכן באים אצלם הָדָאֵפ והאלכוהול, גניבת קאָרְס ושאר גניבות ורמאות ושקרים, להסתובב במקומות האסורים, לגדל השערות במקומות שיש לספרם ולספר השערות במקום שיש לגדלם, מהיכן התחילו כל התועבות הללו.

על פי רוב נראה, שהדברים התחילו על ידי מה שהיה חסר בהצלחה בתורה, או על ידי רדיפות מצד אביו או רבו וכדומה, ומכאן שדבר אחד הוא פועל יוצא מהדבר השני.

הביאור בזה כך הוא, השי"ת ברא בטבע האדם,

את ממונו, אף שנעשה עני, אבל אין זה ניכר בנפשו.

ומהו החילוק בין שני האנשים?, לא משום שזה צדיק והשני רודף ממון, אלא הדבר תלוי עד כמה חשק האדם נתונה בממון, וכמה כוחות השקיע בכדי להיות בעל ממון, שאם יש בו חמדת הממון, הרי הוא משקיע הרבה כוחות והרבה תקוות לבוא לידי ממון, שכל מהלך מחשבתו הוא להיות בעל ממון, וכאשר הוא מאבד את ממונו והוא נשאר בעניות, הרי הוא מאבד את כל שביעות רצונו, שהוא בא לידי אי שביעות רצון באופן גדול, ועל ידי כן נשבר האדם עד שהוא יכול לצאת מדעתו.

אבל מי שאינו חומד ממון באופן גדול, הרי אף שאיבד את ממונו, אין הוא מאבד את שביעות רצונו, וממילא אין כאן סיבה שישבר בנפשו, וממילא הוא נשאר איתן בדעתו.

כמו כן בחור שנכנס ללמוד בישיבה, כשהוא בחור בן י"ג שנה ובן י"ד שנה, והרי זה לאחר שנים שישב בתלמוד תורה עם כל חבריו, והוא יושב בישיבה עם כל חבריו, והוא רואה איך

ובנפשו, שיכנס למיטה וישן יומם ולילה, עד שבמשך הזמן יצא מדעתו, שיהיה שונה מכל אדם מהשורה, ולא יוכל להיות ככל האדם.

הרי האדם הזה אנוס בדבר, שמחשבותיו הם מחשבות עקומות ויש לו הנהגות משונות. ודבר זה בא מחמת שהוא במצב שבור, לפי שחסר לו השביעות רצון שצריך כל אחד שיהיה לו, כי הנפש צריכה שביעות רצון מאיזה דבר.

וכיצד בא האדם לידי כך שלא יהיה שבע רצון?, כשהאדם חושק לבוא ליד איזה דבר, כמה שהוא משתוקק לבוא לידי כך, והוא מרגיש שעל ידי מה שישגיג דבר זה יבא אושרו, ומשום כן הוא מבקש לבוא לידי כך, אם לא יבוא לידו ויתמלא מבוקשו, כמה שירבה חשקו לבוא לידי כך, על ידי כן יתמעט שביעות רצונו.

בדרך דוגמא, מי שיש לו חמדת הממון באופן גדול, וכל ראשו מונח בדרכים כיצד להרוויח ממון, אם הוא יפסיד את מסחרו ויהיה עני, יש חשש שיצא מדעתו. אבל מי שאצלו אין חשיבות כל כך לממון, כשיאבד

שכל חבריו מצליחים בתלמודם, והוא אינו מצליח בתלמודו, ואף שיש לו רצון גדול להצליח בלימודו אין זה עולה בידו.

מאחר שאינו זוכה להשיג את חשקו הגדול, על ידי כן הוא מאבד את שביעות רצונו 'ס'פֶּאֶרְכָּאֶפֶט עֵהֶם אָ גְרוּיֶסֶע אום צוֹפְרִידעֶנְקִיט', ומזה נשבר נפשו.

כמו כן כשהבחור מרגיש איך שאביו או רבו רודפים אותו, שכן כל אחד צריך את ההרגשה שאביו ואמו אוהבים אותו, שבאופן זה ברא השי"ת את האדם שיהיה צריך לאהבה זו, שאם האדם לא היה צריך לדבר זה, לא היה השי"ת בורא את האדם עם תכונה זו.

מאחר שהשי"ת ברא את העולם במהלך שכל בן גדל בבית הוריו אצל אביו ואמו, והשי"ת הטביע בלב האב והאם שיהיה להם האהבה לבניהם, מכאן שזהו דבר מוכרח, שכדי שיגדל הבן באופן הראוי, הרי הוא צריך לגדול כשהוא מוקף באהבה והחמימות של אביו ואמו, וכאשר חסר בחלק זה, הרי זה חסר באופן גדילתו של הבן,

לפי שאין הוא מקבל מה שכל אחד מקבל.

לפעמים מבין הבן את הדבר בשכלו ולפעמים לא,

אבל נפש הבן מרגשת את הדבר, שהנפש אינה מקבלת את מה שהיא צריכה לקבל, שאין לה את אהבת האב והאם, ועל ידי חסרון זה, יש בבן חוסר שביעות רצון, ולפעמים מרגיש ומבין הבן את הסיבה למה שחסר לו בשביעות רצונו, ולפעמים אינו עומד על סיבת הדבר, אבל נפש הבן מרגשת את מה שחסר לה, ועל ידי כן נשבר הבן, והוא בא לידי הרבה מעשים שאינם כראוי.

שכן בכדי שנפש האדם יהיה כראוי, הרי הוא צריך לשביעות רצון, וכאשר חסר בשביעות רצון, התוצאה של הדבר הוא באחד משני הדרכים הללו, שכאשר הנפש אין לה שביעות רצון והיא במצב של שבירה, לפעמים נגרם מזה שהאדם יוצא מדעתו, וצריכים ללכת לרופאים לקחת רפואות מיוחדות על ענין זה ה' ירחם, ולפעמים נגרם מזה שהאדם שומר עצמו שלא תשבר נפשו, ומשום כן הוא מחפש דרכים

אבל כאן בא מקומו של היצר הרע, היצר הרע אומר לבחור, הרי אין לך שביעות רצון, ואתה מחפש הדרכים כיצד לבוא לידי השביעות רצון, שאם תישאר באופן זה מי יודע מה יהיה בסופך, ואם כן אעזור לך כיצד לבוא לידי שביעות רצון, על ידי מה שתשב בקרנות הרחובות עם הצעירים, ותשב בקאר'ס ותגנוב מאכלים ותעשה את כל התועבות שבעולם, על ידי כן תמלא את נפשך.

ואם בזה עדיין לא ימצא לו שביעות רצון, יתחיל לשתות יי"ש, ואם בזה עדיין לא מילא את נפשו, יתחיל לקחת דאפ.

היצר הרע יש לו הכוח, שעל ידי מה שעוסקים בתועבות ויי"ש ושאר ענינים, הרי הוא מכניס בבחור שביעות רצון לזמן מוגבל, ואכן מי שלוקח את הדאפ, בתקופה הראשונה הוא שבע רצון, אבל אז הוא נעשה משועבד לדבר, עד שהדאפ קוברו חיים, אבל עד לאותה תקופה, יש לו שביעות רצון, וזהו כוחו של היצר הרע.

אחרים כיצד לבוא לידי שביעות נפשו.

הרי בדברים שהוא חושק בהם הרבה אין הוא יכול לבוא לידי שביעות רצון, לפי שאף שהוא מבקש להצליח בתלמודו, אין הוא מוצא בעצמו הצלחה בתורה, וכמו כן כשהוא מבקש להרגיש אהבת אביו או אהבת רבו, אין הוא יכול להשיג הדבר, וממילא הוא יוצא לחפש את שביעות רצונו במקום אחר.

כשהוא יוצא לחפש את סיפוקו ושביעות רצונו במקומות אחרים, יש לו כמה דרכים כיצד לבוא לידי כך. דרך אחת היא על ידי מה שיצא לבתי הרפואה לבקר חולים ולסייע ליהודים זקנים וחולים, או שיצא לעסוק בגמילות חסדים, לסייע לעניים וכדומה.

לא חסר בעולם דרכים לגמול חסדים עם הבריות, שגם אם האדם יעסוק כ"ד שעות ביממה בגמילות חסדים, עדיין ימצא הרבה דרכים כיצד לגמול חסדים, ואז היה בא לידי שמחה על מה שהועיל בעולם שגמל חסדים, ואנשים נושעו על ידו.

היצר טוב שולח את הבחור לחפש את שביעות רצונו בלגמול חסד עם הבריות, או על ידי לימוד לימודים קלים, שאם אינו מצליח בלימודיו שלומדים בישיבה, ילמד נ"ך או עין יעקב, שדבר זה יכול כל אחד להבין, ואז היה נעשה בקי בכל האגדות שבש"ס, ואז גם על ידי כשרונות החלשים היה נעשה תלמיד חכם בזעיר אנפין.

ואף שלא יבוא לידי המדרגה של 'ושננתם, שיהו דברי תורה מחודדים בפין, שאם ישאל לך אדם דבר אל תגמגם ותאמר לו אלא אמור לו מיד' (קידושין ל), אבל אעפ"כ היה בא לידי השגות בתורה, שיהיה בקי בכל אגדות הש"ס או בנ"ך או במדרשים, ויש חשיבות בדבר.

אבל אז בא אליו היצר הרע ומראה לו עד כמה אינו מצליח בתלמודו, ושחסר לו בשביעות רצון, וראשית כל הוא מוציאו מבין כתלי בית המדרש, וכאשר הוא מבקש לעסוק בגמילות חסדים מבטל אותו היצר הרע שלא ירוויח שום דבר על ידי כן, והוא מושכו לנערים יושבי הקרנות, וכאשר הוא בא לשם, יותר מזה אינו צריך.

כי כשאחד נופל מהר גדול, תיכף בתחילת הנפילה, כשנופלים טפח אחד הרי זה כבר תחילת המיתה, רק שגמר המיתה הוא כשיפול לגמרי. אבל תיכף כשמתחיל ליפול, כל העומד לזרוק כזרוק דמי, אלא שעד שיבוא למטה יתגלגל כמה מאות פעמים, אבל שוב אין בכוחו לעלות למעלה, וגם אין בכוחו להישאר לעמוד באמצע ההר, וגם אינו צריך לרדת, אלא שיפול בכוחות עצמו.

כמו כן כשרק מתחילים ופונים לשבת עם יושבי הקרנות, עצם הדיבור עמהם, הרי זה תחילת הנפילה מראש ההר, שמתחילים ליהרג, שמתחילים בדרך שבסופו באים למטה בריסוק אברים.

נמצא, שכאשר חסר לאדם שביעות רצון, הרי זה סיבה לחטא, כי כשאחד נמצא במצב שחסר לו השמחה, ונפש האדם זקוקה וצריכה לשמחה ושביעות רצון בכדי שלא ישבר, ואז כשמתחילים לחפש את שביעות הרצון, בקל יוכל לבוא לידי חטא.

ואין זה סתירה לדברי הרבינו יונה שכתב שהגוף שאין

יתענג בה – שהגוף יהיה ללא טירחה וללא דאגה, ועל ידי כן ורם לבבו ושכח את ה' אלקינו, כענין שנאמר (דברים לב, טו), וישמן ישורון ויבעט – שכאשר האדם מצליח בדרכיו ללא עמל ויגיעה, הרי הוא עלול לבוא לידי חטא.

וכל תורה שאין עמה מלאכה סופה בטילה. מבאר הרבינו יונה: כענין שאמרו במכילתין (פ"ג, כב), אם אין קמח אין תורה – לפי שאין לו ממה לחיות.

וגוררת עון - שלא רק שהוא בטל מדברי תורה, אלא שהוא בא לידי חטא, ובאיזה חטא יכשל, מבאר הרבינו יונה: זה העון הוא, שהביטול ממלאכה, מביאתו אל העוני, וגוררת כמה עוונות ורעתה רבה, כי מפניה יאהב מתנות – כי מחמת עניותו יבקש שיתנו לו מתנות, ודבר זה יגרום לו ולא יחיה – וכמו שנאמר (משלי טו, כז), 'ישונא מתנות יחיה', שמי שאוהב מתנות אין לו חיים.

ועוד רעה יגרום לו עניותו, ויחניף בני אדם אף אם הם רשעים – שכן מוכרח הוא

חסר לו מאומה הרי הוא פתוח לחטא, וכאן רואים ההיפך, שמי שחסר לו שביעות רצון הרי הוא עלול לבוא לידי חטא, אבל שני ענינים הם, שבמקום שהחטא אינו בא מחמת איזה חסרון לאדם, אלא כשבאים לידי חטא מחמת תאוות, בזה שייכים דבריו של הרבינו יונה, שכאשר גוף האדם עייף ויגע, אין הוא פונה לחטאים. אבל במקום שהחטא בא מחמת שהנפש מחפשת שמחה ושביעות רצון, שם כשהגוף הוא גוף שבור, הרי הוא יותר עלול לבוא לידי חטא.

ענין זה מבואר הרבה בספרים בחסרון העצבות, שכאשר האדם חסר לו בשמחתו, הרי זה אסון לאדם, כשהאדם נופל לידי מרה שחורה הרי זה משבר את נפש האדם, ותוצאותיו הם או בדרך שיצא מדעת אנשים מן השורה, או שיתפס לידי חטא ועוון, ולכן יש להיזהר עד מאוד שלא יהיה במצב של מרה שחורה, ויש לברוח ממצב זה כמי שבורח ממלאך המוות.

ממשיך הרבינו יונה: ולא יעמוד בטל לעולם, פן

להחניף להם, כדי שיתנו לו – שהרי הוא נצרך לבריות.

גם כי יתם הכסף מהמתנות, יהיה גנב או קוביוסטוס, ויביא גזילת העני לביתו לבל ימות ברעב, ובהגיע אדם אל המידות האלה אין מעצור לרוחו, ולא ינוח ולא ישקוט עד יעבור על כל המצוות האמורות בתורה, כי עבירה גוררת עבירה – על ידי מה שאיבד את היראת שמים שלו.

ועל זה אמרו רז"ל במסכת חולין (מד:), כל הנהנה מיגיעו עליו הכתוב אומר (תהלים קכח, ב), יגיע כפיך כי תאכל אשריך וטוב לך, אשריך בעולם הזה, וטוב לך לעולם הבא. על כן צריך לחכם שידע מלאכה, כענין שנאמר (קהלת ז, יא), טובה חכמה עם נחלה.

ביאור דברי הרבינו יונה בביאור המשנה כך הוא, שמי שאין לו מלאכה, אף שיש לו תורה, הרי זה גורם לכך שיצפה למתנות של השני, ומשום כן הוא צריך להחניף לאחרים, וכאשר שוב לא יהיו לו מתנות, יצטרך לחפש לו כמה מיני תחבולות על ידי גניבות ורמאות בכדי להביא את לחמו, ובזה יאבד את כל היראת שמים שלו.

אבל הנה דבר זה ידוע לנו, שבכדי שיגדל האדם להיות לתלמיד חכם, אסור לבחור לצאת לעבוד, וגם האברך בראשית שנותיו לאחר נישואיו, אם הוא רוצה להיות תלמיד חכם אסור לו לצאת לעבוד, שאם יצא לעבוד תיכף לאחר נישואיו, לא יגדל כתלמיד חכם, כי בכדי לבוא לידיעת התורה ולהיות תלמיד חכם צריכים לחבוש ספסלי בית המדרש שנים הרבה בכדי לקנות תורה ויראת שמים ומידות טובות.

ויש להבין כיצד ליישב הנהגה זו עם דברי התנא 'וכל תורה שאין עמה מלאכה סופה בטילה וגוררת עון'.

ביאור הענין בזה כך הוא, שנינו בפרק א' דאבות (משנה טו), עשה תורתך קבע, והכוונה שמלאכתו יהיה עראי. והרמב"ם פסוק דין זה כפשוטו, וכמו שכתב (פ"ג מהלכות תלמוד תורה הלכה ט'), 'יעושה מלאכה בכל יום מעט כדי חיו, אם לא היה לו מה יאכל, ושאר יומו ולילו עוסק בתורה'. מבואר שסדר הדברים הוא, שהאדם ילמד ברוב שעות היום, ויעבוד מעט כדי חיו.

העולם היהודי שסדר הדברים יהיה באופן אחר, שבזמננו גם מי שהוא חובש את ספסלי בית המדרש ואינו עוסק כלל במלאכה, יש לו מקום להתפרנס, שהכולל נותן מעט מעות, ואביו מחזיקו וחמיו מחזיקו, ויש כמה דרכים שעל ידי כן יוכלו יושבי בית המדרש להתפרנס בלא שיעסקו כלל במלאכה, שיש דרך סלולה לאברכים שמבקשים לשבת וללמוד בכללים.

גם לאחר שיוצאים מהכוללים, אין יוצאים לגמרי מבית המדרש, שנעשים מלמד לכמה שעות או לכל שעות היום, שמן השמים סובבו הדרך והסדר שאפשר להיות חובש בית המדרש ואין צריכים למלאכה גם באופן עראי, ועל ידי כן גם מי שעוסק בתורה ללא דרך ארץ אין סופה בטילה ואינה גוררת עון.

דברי חז"ל במשנה, מיירי בזמנים שהיה שייך לחיות על ידי עשה תורתך קבע ומלאכתך עראי, שעל ידי אומנות עראי היה האפשרות לבוא לידי פרנסה, והתורה נשארה קבע. כשהיה אותו מהלך החיים, בזמנים האלו היה הסדר 'וכל

אמנם, בזמננו מהלך חיים זה כמעט ואינו שייך, ויש רק יחידים שזוכים לקיים דברי התנא כפשוטו, שהתורה תהיה קבע ומלאכתו עראי בכדי להשיג פרנסה, לפי שבזמננו סדר העולם הוא, שבכדי לזכות לפרנסה צריך האדם שיהיה מלאכתו קבע, ואז הרי לא יוכל לזכות לתורה.

עוד טעם יש בדבר, שבזמננו, גם אילו היה שייך לבוא לידי פרנסה על ידי מלאכה מועטת, אבל כשעוסקים במלאכה, בדרך כלל מקום המלאכה ומצב עשיית המלאכה, מביא את האדם לידי רוח ומצב ששוב לא יוכל להיות מיושבי בית המדרש, שרוח אחרת תהיה אצלו, שגם אם יבוא לידי פרנסה על ידי עבודה במשך ארבע שעות ביום, אבל עליו לשבת באפיסעס במשך הארבע שעות האלו, ועל ידי כן אפילו אם היה אפשר ושייך שתהיה תורתו קבע ומלאכתו עראי, אבל מחמת הרוח האחרת שנגרם לו על ידי שהוא נמצא באפיסעס שבמנהטן, שוב לא יהיה לו הרוח לבוא לידי 'תורתו קבע'.

מחמת שני סיבות אלו, הנהיג השי"ת בהשגחתו את

צריכים שהמחנך בעצמו יהיה מלא בידיעת התורה, יגיעת התורה, אהבת התורה ויראת שמים, ומידות טובות ואהבת הבריות, והיכן אפשר למצוא אברכים כאלו?, אברכים אלו אינם נמצאים במקומות העבודה, כי אם בכללי האברכים.

נמצא, שהאברכים הללו שהם יושבי אוהל, באופן של תורה שאין עמה מלאכה, לא רק שהתורה נשאת בקרבם, אלא שהם מחזיקים את התורה בכל הכלל ישראל.

באופן זה סיבב השי"ת את הנהגת העולם, ששייך להישאר בתורה גם ללא דרך ארץ, ואנו רואים שהתורה נשאת כמעט רק במקום שאין שם דרך ארץ ומלאכה, ותורה זו אינה בטילה ואינה גוררת עון, לפי שאי אפשר שיהיה מלאכתך עראי ותורתך קבע, ומשום כן עשה השי"ת שבזמננו יש קיום לתורה גם ללא דרך ארץ.

והנה לפעמים כשיוצאים ברחוב שומעים מאנשים שהיו בעבר לומדי תורה, ונשאר בזכרונם כמה משניות, ושומעים מהן דברי חז"ל בחשיבות

תורה שאין עמה מלאכה סופה בטילה וגוררת עון'.

אבל בזמננו לפי שנשתנה מהלך החיים, ולא שייך שיהיה מלאכתך עראי ותורתך קבע, משום כן שינה הבורא סדרי העולם, שגם תורה שאין עמה מלאכה אין סופה בטילה ואינה גוררת עון.

משום כן בזמן הזה לא שייך להצליח בתורה רק מי שמוסר עצמו לגמרי לתורה ואינו עוסק במלאכה, ועל ידי כן לא רק שהתורה נשאת אצלו, אלא שעל ידי האברכים הללו נשאת התורה בישראל, כי כשצריכים בישיבה מלמד או מגיד שיעור או משגיח, אין מחפשים אותם באפיסעס, לחפש מי שבעבר היה לומד תורה, אלא הולכים לכוללים ומחפשים אברך שעדיין עוסק בתורה.

אוי לנו אם היו צריכים הישיבות לחפש מגידי שיעורים בסטאר'ס וכדומה שיהיו משפיעים בישיבות, שאז היו גדלים להיות משפיעים כיצד לעבוד, ולא היו משפיעים תורה.

כשמבקשים שיהיו מחנכים לבני ישראל,

שהצורה של יהודי נשאר אצל יושבי האהל, וכאשר צריכים לחנך בישיבה, אין מוציאים את האברך שנוסע לצרכי פרנסתו, אלא מחפשים מי שיושב בכולל.

האברך הלז חושב לעצמו, אוי לנו אילו מחנכי בני היו באים ממקומות הפרנסה האלו, וכי בצורה שהם נראים שם יוכלו לחנך את הדור הבא, והרי הם ילמדו אותם את הטיימ'ס או כיצד נוסעים עם קאר'ס, היכן נוסעים בקיץ והיכן נוסעים בחורף, אבל לא יוכל ללמוד אצלם לא תורה ולא יראת שמים.

ויש להבין כדת מה לעשות, שמצד אחד יש משנה מפורשת שמי שעוסק בתורה ללא מלאכה הרי זה גוררת עון, ואולי ישב בגיהנם עבור ישיבתו בכולל. אבל מצד שני הוא רואה כיצד נראה מי שיוצא לעבוד בכל מיני מקומות.

וזה נראה ברור, שהגוררת עון אינו אצל יושבי אהל, אלא אצל הרבה מהעובדים שם, כיצד נראה התפילה שלהם, כיצד נראה שבת שלהם, כיצד נראה אצלם שולחן שבת, כיצד נראה כל

המלאכה, ומשום כן הם מזלזלים באברכי הכוללים, והם אומרים שהרי זה הנהגה נגד חז"ל, ומיד הם יודעים בעל פה את לשון המשנה 'וכל תורה שאין עמה מלאכה סופה בטילה וגוררת עון'.

כאשר היהודי טוען כך כלפי האברך, אין האברך יודע מה לענות, שהרי מביאים לו משנה מפורשת, וכאשר האברך יתיישב לחפש הדברים ברמב"ם ובשולחן ערוך, ימצא שגם שם נפסק כן. אז חושב לו האברך, אם כן מה אעשה, שנמצא שהנני צריך לסגור את הגמרא ולחפש עבודה.

אמנם, מצד שני חושב האברך, וכי מהו רצון התורה, שיראה האדם כאותם שעובדים בכל מיני מקומות, מי יש לו יותר צורה של יהודי, אברך שיושב במנהטן או שהוא נוסע לשיקאגא ולאס אנג'לס למכור שם סחורה, או אברך הכולל והמלמד.

אז יושב לו האברך כשהוא מבולבל לגמרי, שמצד אחד יש כאן משנה מפורשת 'וכל תורה שאין עמה מלאכה סופה בטילה וגוררת עון', וכן נפסק להלכה, אבל מצד שני הוא רואה

הוא שלש דאלער לגראם, כאשר אביו שומע את הדבר הרי הוא אומר לבנו, וכי למה ביקשת רק שלש דאלער לגראם, הרי יש לי אחד שמסכים לשלם 3.25 לגראם, ואם כן תפנה תיכף לקונה ואמור לו שטעית, והמחיר הוא 3.50.

אז אומר הבן לאביו, והרי כבר אמרתי לו המחיר האחר, ולמה לא אמרת לי מאומה. והאב משיב להבן, שאז עדיין לא ידע מהדבר שיש קונה שמוכן לשלם יותר, אבל לאחר מכן כשבא אחד שמבקש לשלם יותר יקר, למה אמכור לו בזול, ולפיכך תשוב אליו ותאמר לו שטעית במחיר לפי שלא שאלת את פי, והמחיר הוא יותר יקר.

ואם יטען הבן לפני האב שאינו יכול לעשות כן, שהרי יש ענין של דובר אמת בלבבו, וכאן הוא יותר מזה, שעליו להיזהר שלא ישנה את דיבורו, אומר לו האב, אל תהיה בטלן, אל תהיה טיפש, וכי לשם כך הבאתי אותך לבית מסחרי?! והלא אי אפשר לנהל בית מסחר באופן זה, והענינים הללו שייכים רק בבית המדרש,

ההלוך ילך שלהם, וכיצד שייך לבוא ולומר שהעובדים בכל מיני מקומות הם הצדיקים, ואברכי הכוללים שלומדים ומתפללים ביראת שמים ובתמימות, אצלם הוא גוררת עון, וגם לאחר שנבדוק אחר מעשה האברכים בכוללים אין מוצאים את העבירות שלהם, ומהו ביאור המשנה?.

אבל ביאור הדברים הוא כמו שנתבאר, שמדברים משני תקופות אחרים, ואם כן אין כאן כלל מקום של קושיא, אלא שאת השאלות שואלים אלו שבעבר עסקו בתורה, ונשאר להם איזה גירסא דינקותא, אבל כוונתם לא לשמים.

אנו רואים שבעלי בתים אלו כשיש להם בן שהוא בן כ"ב שנה, תיכף לאחר נישואיו הוא מכניסו לעסקיו, אבל אין הוא עושה כן משום שהוא מבקש להציל את בנו שלא יהיה גוררת עוון, ולקיים דברי התנא. אדרבא, אנו רואים שהוא הכניס את בנו לבית מסחרו, ואם לדוגמא מתקשרים לשם ומבקשים לקנות סחורה ושואלים מהו מחיר הסחורה, והבן עונה שהמחיר

היה מפורש במשנה באופן הפוך, לא היה האב שולחו לכולל, אלא שהאב משתמש עם המשנה לצרכיו, אבל אין לו שום כוונה לקיים דברי התנא, וכל כוונתו הוא להרוויח עוד דאלער.

אלא שהאברך התמים או הבחור התמים מדמה שיש כאן קושיא מדברי המשנה, והוא מדמה שהבעל הבית כוונתו לקיים דברי המשנה, אבל האמת הוא שאין בעל הבית זה חושב בכלל מהמשנה, כי אם מהדאלער הירוק.

כל מחשבתו הוא על בית נאה וקאר גדול, והוא חושב על נסיעות לפלארידא ולארץ ישראל, ואינו חושש כלל מפני העוונות, ויש ללמוד שלא להתפעל מהגירסא דינקותא שנשאר אצל הבעל הבית.

וזאת יש לכל בחור ואברך לדעת, שאין להתפעל מהגמרות שנשאר בזיכרון של הבעל הבית מגירסא דינקותא, שכל דבר יש ליישב.

ויש לו להאדם להתבונן בשכל ובדעת, היכן הוא 'גוררת עון', האם העוון נמצא בהיכלי

ולכאורה הדברים מפליאים, שהרי כל כוונתו של האב היתה רק בכדי להכניס את בנו למסחרו כדי להצילו מ'גוררת עון', שאם 'חלילה' ישאר בכולל יבוא לידי עוון, ומי יודע מה ישאר ממנו כשישב בכולל, והכל בשביל לקיים דברי התנא, והאב מחמת גודל צדקותו הוא מכניס את בנו לבית המסחר בכדי להצילו, ואילו בפועל בבית המסחר הוא מצוה עליו לשקר ולרמות, ועל כל שאלה שהוא שואל אומר לו האב מתוך ליצנות, אתה מדבר לשון בית המדרש, וכיצד יתכן הדבר.

אבל את התירוץ מבין כל אחד, האב אינו צדיק, ואין הוא חושש מפני 'גוררת עון', האב מביאו לבית מסחרו בכדי ללמדו להרוויח עוד כמה דאלער, ואינו חושש כלל מפני העוונות, שאם היה חושש מפני העוונות לא היה מצוה עליו לרמות ולשקר בכמה מיני דרכים, אלא שהאב מבקש לעשר את בנו בעשירות, ואין לו שום כוונה לקיים דברי המשנה.

רק שהאב מתרץ את הנהגתו במה שהביאו לבית מסחרו עם המשנה. אבל גם ללא המשנה לא היה נוהג באופן אחר, וגם אם

הישיבות והכוללים או בבתי המסחר, כי במקומות שהיהודי מקלקל את בניו יש גוררת עוון, אך בהיכלי התורה והכוללים שם לא נמצא 'גוררת עוון' – אלא אדרבא מגדלתו ומרוממתו על כל המעשים וכל העולם כדאי הוא לו.

גליון זה נתנדב לטובת רפואתו השלימה של
כ"ק מרן האדמו"ר מקאסוב שליט"א
מוותיקי תלמידי מרן ראש הישיבה זי"ע
ויהי רצון מלפני שוכן מרומים
שישלח רפואה שלימה במהרה
לכ"ק מרן רבי שרגא פייוויש בן מלכה שליט"א
ובזכות לימוד התורה והפצתה
תעמוד לו לזכות ולרחמים ולרפו"ש בקרוב בתושחו"י,
אכ"ר